

Képek kódolása

A számítógépes grafika körébe soroljuk a grafikus objektumok (képek, rajzok, diagramok) előállítását, tárolását, a számítógép számára feldolgozható formává alakítását (képdigitalizálás), valamint megjelenítését (képernyőn, papíron).

Képek ábrázolására két grafikai módszert használunk: vektor és bitképes grafikát.

Vektorgrafika

Ha valamely grafikai program segítségével vektorgrafikai képet hozunk létre, akkor a rajzolóprogram egy láthatatlan hálóra rajzolja ki az általunk készített képet, majd **utasítások halmazaként tárolja el**. Az utasítások pontosan leírják az egyes **rajzobjektumok pozícióját, méretét, színét, alakját** stb. Amikor ki szeretnénk rajzoltatni az elmentett grafikát, akkor a program értelmezi a grafikai állományban található utasításokat, és így építi fel a képernyőn megjelenítendő objektumot.

Jellemzői:

- A kép egymástól független vonalakból és területekből áll.
- Minden objektum önállóan szerkeszthető – utólag is bármikor.
- Torzítás nélkül lehet nagyítani, kicsinyíteni (**A** → **A**).
- Az egyszerűbb alakzatokból álló grafikus ábrák kicsi méretű fájlokat adnak.
- A bonyolult ábrák, fényképek igen nagyméretűek, lassú a megjelenítésük a sok számolás miatt és nem képes a fénykép minőség visszaadására.
- Főleg vonalakból és egyszerű mértani alakzatokból álló rajzok, pl. műszaki rajzok, építési és terméktervek, üzleti ábrák, grafikonok esetében használjuk.

Vektorgrafikus képszerkesztő program pl. a **CorelDraw**, Adobe Illustrator, Macromedia Flash (animációs). A Sodipodi: Windows és Linux platformon egyaránt használható - szabadprogram.

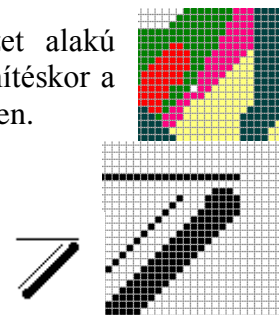
Az Office programokban használt rajzolóprogram is vektorgrafikus, ahogy a **ClipArt** rajzok nagy része is.

Bittérképes grafika (raszter/pixelgrafika)

A képet **függőleges és vízszintes irányokban pontokra (pixelekre – kis négyzet alakú területekre)** osztja fel, és **minden egyes pontnak tárolja a színinformációt**. Megjelenítéskor a képernyő egy-egy képpontjában jeleníti meg a tárolt kép egyes pontjait a megfelelő színben.

Jellemzői:

- A bitképek adott számú pixelt tartalmaznak, emiatt a kép **átméretezéskor torzulhat**. (nagyításkor nem változik a képpontok száma)
- Igen **jó minőségű képek** készíthetők (fényképekről is). A nagy felbontás (sok képpont) és a sok szín tárolása igen **nagyméretűvé** teheti a bitképes a fájlokat (még akkor is, ha viszonylag egyszerűbb rajzokat tartalmaznak.)
- A kép méretét (szélesség, magasság) megadhatjuk a képpontok számával. **Felbontáson** az egységnyi hosszúságú szakaszon (1 cm-en, 1 inch-en [$\sim 2,5$ cm]) elhelyezett képpontok számát értjük.
- Egy képponton megjeleníthető színek számát **színmélységnek** nevezzük és a tároló bitek számával adjuk meg.

Színmélység	Megjeleníthető színek száma
4 bit	$2^4=16$
8 bit (1 bájt)	$2^8=256$
16 bit (2 bájt)	$2^{16}=65\ 536$
24 bit (3 bájt)	$2^{24}=16\ 777\ 216$
32 bit (4 bájt)	$2^{32}=4\ 294\ 967\ 296$

Egy kép méretét megbecsülhetjük, ha a kép vízszintes méretét (képpontok száma) szorozzuk a függőleges irányú pontokban mért méretével, majd ezt megszorozzuk a színmélységgel, majd osztunk 8-al.

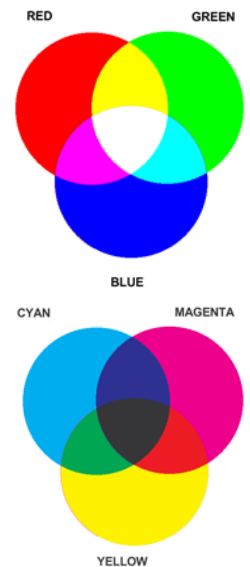
Pl.: Egy digitális géppel készült képnek (szélesség: 1 700 pixel, magasság: 1 100 pixel, színmélység 24 bit) fájlmérete tömörítés nélkül: $1\ 700 \times 1\ 100 \times 24/8 = 5\ 610\ 000$ byte $\approx 5,35$ MB
A példából is látszik, hogy képeink meglehetősen nagyméretűek.

Bitképes feldolgozást használunk a **szkennelt fényképek**hez, a **digitális kamerával** készült képeknél. Bitképes képfeldolgozó program nagyon sok van pl. a Windowsban a **Paint**, a fényképész szakma igényei szerint fejlesztett **Adobe Photoshop**; a MS Office programcsomagban a **Photoeditor** ill újabban a **Picture Manager**; **Gimp**, ...

A színek megadása többféle módszerrel történhet:

Szemünk a színeket meglehetősen bonyolult módon érzékeli. Ugyanazt a színt sokan – sokféleképpen látjuk. Egy tárgy színét másnak látjuk, ha eltérő színű környezetbe helyezzük, vagy ha erősebb vagy gyengébb megvilágítást alkalmazunk. Azt sem tudhatjuk pl., hogy a fény, amit éppen látunk egyszínű (monokromatikus – azaz azonos hullámhosszú fénysugarak alkotják) vagy pedig sokféle szín keverékeként áll elő. Ugyanazt a színt tehát többféle módon is létrehozhatjuk. Az optika kétféle színkeverést alkalmaz.

Additív (összeadó) színkeveréskor egyidejűleg (vagy gyors váltakozásban) több színt juttatunk a retina egy pontjára – a több szín egységes keverékszínévé olvad össze. Három alapszín vörös (**Red**), zöld (**Green**), kék (**Blue**) színek **additív** keverésével minden színt elő tudunk állítani.

Ilyen elven működik a **monitorunk**, a **színes TV képernyője** is. (Egy kézi nagyítóval ezeken meg is figyelheted a háromszínű pontokat egymás közelében.)

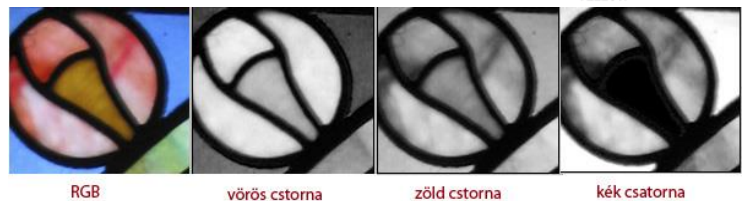
A **szubsztraktív** (kivonó) színkeverés egymás után elhelyezett **színszűrőkkel** történik. A szűrők a fény egyes komponenseit elnyelik, a keverés eredménye az áteresztett fény lesz.

Ilyen színkeverést használ a **nyomdatechnika** is. A festékek pigmentjei a fény bizonyos összetevőit elnyelik. A **szubsztraktív** színkeveréssel is három alapszín használva állítjuk elő a színeket: Kékeszöld (**Cyan**) – bíbor (**Magenta**) sárga (**Yellow**) színeket használunk. Ezek azonban nem nyelik el tökéletesen a fényt (sötétbarnát kapunk a három színszűrővel), ezért fekete (**Black**) színnel egészítjük ki őket.

Színmódok

RGB

A leggyakrabban az RGB színmódot használjuk. Általában ennél maradunk mindaddig, amíg képünk el nem nyeri végleges formáját – a képszerkesztő programok szolgáltatásainak tekintélyes része csak ebben a színmódban használható.

Ez a szintárolási mód **három színcsatornát** használ a képpontok színösszetevőinek eltárolására. Szürkeárnyaltos kép formájában meg is jeleníthetők ezek a csatornák. Ahol valamelyik szín erősen jelen van – ott világos, ahol hiányzik, ott sötétnek látjuk.

Mivel az RGB színmód a három színösszetevő fényesség értékét **8-8-8 biten** tárolja, így egy képpont színinformációinak 24 bit helyet tart fenn. Ez 2^{24} azaz **16,7 millió különböző szín** megjelenítését teszi lehetővé – ennyit a szemünk már nem is képes megkülönböztetni. (Minden színcsatornát egy byte-on, azaz 256 féle lehetőségként, 0...255 értékkel.)

CMYK

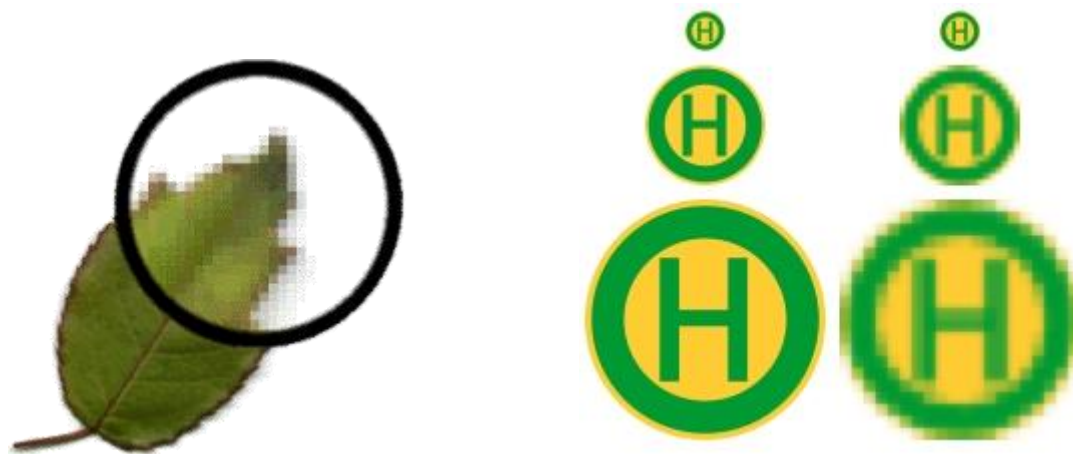
A szubsztraktív színkeverés elvén négy szín: cián (**Cyan**)– bíbor (**Magenta**) – sárga (**Yellow**) - fekete (**Black**) jelenlétének %-os arányából rakja össze a képpontok színinformációit. Ennek megfelelően **4 színcsatornát**

használ (ez $8 \times 4 = 32$ bites színmélység) Ez nem jelent 2^{32} féle színt, mert a keverés során többször azonos színt kapunk. **Színes nyomtatónk** is e festékszínek keverésével állítja elő a képet.

A képek **digitalizálás**át általában **nagy színmélységen** végezzük, de egy multimédiás alkalmazásba történő **beillesztés előtt** csökkenthetjük a színmélységet, így kisebb lesz a fájl méret és gyorsabb a megjelenítés.

Képek kódolása - vázlat

A kép a valóság síkban megjelenített másolata.

A PC a képeket is digitális adatként kezeli, azaz bináris számokkal írja le. A képek ábrázolására két grafikai módszert használunk:

1. Vektorgrafika a képeket

a képeket utasítások halmazaként tárolja

pl. rajzok, grafikonok

2. Rasztergrafika (Pixel-, Bittérképes grafika)

minden képpont

tulajdonságát tárolja

Interneten a képek

A képek egyik jellemző tulajdonsága a fizikai felbontásuk. Ez megmutatja, hogy a képet alkotó pontok milyen sűrűn helyezkednek el. Egysége: dpi. A pixelfelbontás, melyet monitoron, kijelzőkön alkalmazunk, megadja a kép képpontjainak számát sor, oszlop szorzataként. Egysége:ppi.

Egy képponton megjeleníthető színek számát **színmélységnek** nevezzük és a tároló bitek számával adjuk meg.

Színek kódolása

A szivárvány minden színe előállítható 3 alapszín felhasználásával. A színek előállításához kétféle színkeverést használunk:

1. Additív (összeadó)

RGB színrendszer

(vörös (Red), zöld (Green), kék (Blue))

pl. tv, monitor

2. Szubtraktív (kivonó)

CMYK színrendszer

(Kékeszöld (Cyan), bíbor (Magenta), sárga (Yellow), fekete (Black))

pl. színes nyomtató

Képek tömörítése, tárolása

A képfeldolgozás mindig nagy mennyiségű adat feldolgozását jelenti, ezért szükség lehet **adattömörítésre**.

A tömörítés történhet **veszteségmentesen**, ilyenkor az eredeti képről minden információt megtartunk - ilyen tömörítési eljárással találkozhatunk például a **.GIF**, vagy **.PNG** formátumú képeknél.

Használunk **veszteséges** tömörítést is, ilyenkor a kép egyes információi elvesznek, a cél az, hogy ez ne járjon együtt lényeges látványbeli változással. Ezeknél az eljárásoknál a tömörítés mértékét mi magunk is meghatározhatjuk, így a legjobb minőségben vagy a legjobb tömörítéssel is elmenthetjük állományainkat, illetve tetszőleges arányt beállíthatunk a két véglet között. Mivel **érzékszerveink bizonyos határokon belül nem érzékelik a különbséget** az eredeti és tömörített állomány között, bátran használhatjuk ezt a tömörítési eljárást is. A **.JPG** formátumú állományok is veszteséges tömörítési eljárást használnak.

A **képinformációk tárolására** sokféle fájl formátumot használhatunk, minden formátumnak van valamilyen előnye vagy különlegessége egy másikhoz képest, de a sokféleséget elsősorban a szoftvergyártókra gyakorolt piaci hatás okozza.

BMP:

„Bitmap file”. Ez a formátum főként a Microsoft **Windows**ban használatos **pixeles képek** tárolására szolgál. A formátum 24 bites színmélységig tud képeket tárolni. Nem tömörít, ezért **nagy fájl méretet** eredményez.

GIF:

A legtöbb program beolvassa és menti a GIF képeket. Gyakran használjuk **internetes megjelenítésre** is. A hálózati felhasználást segíti az **interlaced** lehetőség. Ekkor a kép **négy részből** tevődik össze, melyek egyre részletgazdagabbak. A böngésző először egy **elnagyolt képet** tölt le, majd ezt egyre finomítja. A GIF89 szabvány támogatja az **átlátszó** területeket is. A 256 szín valamelyikét átlátszónak definiálhatjuk, így megoldhatjuk, hogy a kép nem téglalap alakúnak látszik, hanem pl. egy figura alakját veszi fel. A GIF különlegessége az **animálhatóság**. Az animált GIF képek egyes fázisai eltérnek egymástól. Egymás után vetítve mozognak látjuk őket. A böngészők képesek értelmezni őket.

JPG:

A formátum fő előnye, hogy nagymértékű, 6-20-szoros **tömörítést** lehet vele elérni. Hátránya, hogy kizárólag **árnyalatos bittérképes képekre** alkalmazható, mert kitömörítéskor nem áll elő pontosan az eredeti színhalmaz, az eltérés mértéke arányos a tömörítés mértékével (**veszteséges** tömörítés). Többszöri beolvasás és JPG-be mentés során az **eltérés halmozódik** (fokozottan növekszik), ezért ezt a formátumot akkor célszerű alkalmazni, amikor a képet többé már nem változtatjuk meg. Különböző felbontási fokozatokra és 24 bites színmélységig alkalmas formátum. **Mentéskor megadható a tömörítés foka, mely fordított arányban van a kép minőségével.** **Interneten** gyakran használjuk. Lehetőség van a **progresszív mentésre**. Ekkor betöltéskor először egy elnagyolt kép jelenik meg, ami fokozatosan részletgazdagabbá válik.

PSD:

Photoshop saját fájlformátuma – **bittérképes**. Rétegek, görbék különböző szín módok tárolására képes. **Nem tömörített**. Ha egy kép szerkesztését Photoshopban még nem fejeztük be, ajánlatos psd formátumban menteni.

PNG:

Képek tárolására, **vesztésmentes tömörítésére** alkalmas. A **GIF** formátum **utódjának** szánják. Elsősorban a számítógépes hálózatokban lévő képek átvitelére szolgál (egyre többet találkozunk ilyen képekkel az interneten is). Használ **alfa csatornákat**, 48 bites színmélységig képes képek kezelésére. Képes **fokozatos megjelenítésre, átlátszóság** is beállítható rá.

XCF:

A **GIMP** saját fájlformátuma. Ez támogatja a **rétegeket** és minden egyéb **GIMP-specifikus információ mentését** is. Ha egy kép szerkesztését Gimpben még nem fejeztük be, ajánlatos ebbe a formátumban menteni.